Ügyszám: ABI-200-3/2010/P

Tisztelt […]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához megküldött beadványában a […] kórház gyakorlatát sérelmezi. Beadványa szerint a kórház főigazgatója a H1N1 influenza elleni védőoltás elfogadásáról nyilatkoztatja a kórház munkavállalóit.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. Személyes adatot kezelni - az Avtv. 3. §-a értelmében - csak akkor lehet, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Egészségi állapotra vonatkozó adat különleges adat, amelyet kezelni csak az érintett írásbeli hozzájárulása, vagy törvény felhatalmazása alapján lehet.

Ilyen felhatalmazást tartalmaz az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.), melynek 58. § (5) bekezdése szerint a védőoltásra kötelezett és a védőoltásban részesített személyekről nyilvántartást kell vezetni.

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eüak.) (1) és (2) bekezdései úgy rendelkeznek, hogy a betegellátó nyilvántartja a védőoltásra kötelezett személyeket, valamint a védőoltásban részesített személyeket a tisztiorvos is nyilvántartja.

Az Eüak. 5. § (3) bekezdése szerint a közegészségügyi-járványügyi közérdekből történő adatkezelés esetén az érintett kezelést végző orvosa, az egészségügyi államigazgatási szerv keretében dolgozó tisztiorvos, valamint a közegészségügyi felügyelő jogosult az egészségügyi és személyazonosító adatot […] fölvenni és kezelni.

A fent idézett törvényhelyek alapján nem találom indokoltnak, hogy a munkáltató kórház a munkavállalók H1N1 védőoltás elfogadásáról szóló nyilatkozatát kezelje. Elsősorban azért, mert az Eüak. egyértelműen a tisztiorvost jogosítja fel az ilyen típusú adatok kezelésére, másrészt nem látom biztosítottnak az adatvédelmi törvény egyik fő alapelvének, a célhoz kötött adatkezelésnek az érvényesülését. A mellékelt nyilatkozat a védőoltás elutasításából fakadó esetleges következmények teljes felelősségvállalását hárítja a munkavállalóra. Az elutasító nyilatkozat kezelésének nem látom értelmét, ugyanis utóbb nem lehet egyértelműen bizonyítani, hogy a beteg valóban a H1N1 védőoltásban nem részesülő kórházi dolgozótól kapta-e meg a fertőzést. Ennek megítélése orvos-szakmai kérdés, de a híradásokból és szakmai fórumokból értesülve az köztudott, hogy a védőoltásban részesült személyek is fertőzhetnek. Az előzőek alapján ezért nem látom szükségesnek és indokoltnak a kórház nyilvántartását azokról a dolgozókról, akik elutasították a védőoltást.

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 54. §-a értelmében a Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani. Senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni, és különösen tilos emberen a hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni. Az Alkotmánybíróság precedens döntésében, a 8/1990. (IV. 23.) AB határozatában az emberi méltóságot, mint az általános személyiségi jog egyik megfogalmazását értelmezte, mely minden más jog anyajoga.

A személyes adatok védelméhez való jog tartalmát az Alkotmánybíróság, elvi jelentőségűnek tekintett, 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában bontotta ki, melyben nem hagyományos védelmi jogként értelmezte azt, hanem – annak aktív oldalát is figyelembe véve – információs

önrendelkezési jogként. Az Alkotmánybíróság szerint e jog tartalma az, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad, mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.
Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapíthat meg, az alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Az Alkotmánybíróság által kialakított általános alapjogvédelmi teszt szerint egy alapjog korlátozása akkor tekinthető alkotmányosnak, ha azt egy másik alapjog vagy szabadság védelme, érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme szükségessé teszi és a kívánt cél más módon nem érhető el. Az alapjog alkotmányos korlátozásához tehát szükséges, hogy a korlátozás megfeleljen az arányosság követelményének: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. Ebből következően a törvényhozó köteles a korlátozás során az adott cél elérése alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. (20/1990 (X. 4.) AB határozat, illetőleg a 879/B/1992. AB határozat)
Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ez azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célból szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. Az adatfeldolgozás célját úgy kell az érintettel közölni, hogy az megítélhesse az adatfeldolgozás hatását jogaira, és megalapozottan dönthessen az adat kiadásáról; továbbá, hogy a céltól eltérő felhasználás esetén élhessen jogaival. A célhoz kötöttség elvéből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, „készletre”, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és tárolás alkotmányellenes.

A kórház dolgozói által aláírt nyilatkozat önkéntessége kétséges. A munkajogviszony egy alá-fölérendeltségi viszonyt eredményez, amelynek keretén belül állandó jelleggel megkérdőjelezhető a hozzájárulás önkéntessége, és az adatok felvételének tisztessége. A kórház eljárásával sérül a dolgozók személyiségi joga, az elérni kívánt cél, vagyis az, hogy ne legyenek fertőzőek a dolgozók, a kórház részéről szinte kötelezően előírt védőoltás beadásának elutasítása miatt jogellenesen kilátásba helyezett retorziókkal egyértelműen nincs biztosítva.

A kórház eljárása megítélésem szerint az Alkotmányban rögzített alapvető emberi jogokat sértheti, ezért a fenti adatvédelmi állásfoglaláson túl az ügyet vizsgálat céljából az állampolgári jogok országgyűlési biztosához, Dr. Szabó Máté országgyűlési biztoshoz átettem.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon a jövőben is bizalommal az Adatvédelmi Biztos Irodájához.

Budapest, 2010. március 3.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András